

Welzijns- en gezondheidsstatistieken van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Fiche n° 14

Gemeente Sint-Joost-ten-Node

Editie 2006/1

1. INLEIDING EN REFERENTIEKAART	2
2. DEMOGRAFISCHE CONTEXT	4
2.1 Bevolkingsstructuur naar leeftijd en geslacht	4
2.2 Huishoudenssamenstelling	5
2.3 Multiculturaliteit	9
3. SOCIAAL-ECONOMISCHE KENMERKEN	11
3.1 Gemiddeld en mediaan inkomen	11
3.2 Mensen die leven van een minimum- of vervangingsinkomen	12
4. GEZONDHEID VAN MOEDER EN KIND	15
5. MORTALITEIT	17
5.1 Doodsoorzaken alle leeftijden	17
5.2 Vroegtijdige mortaliteit	19
6. GEPERCIPIEERDE GEZONDHEID	21
7. BIJLAGE	22
7.1 Definities en afkortingen	22
7.2 Methodologie	22

Egalement disponible en français.

**Observatorium voor Gezondheid en Welzijn
van Brussel-Hoofdstad
Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie**

Louizalaan 183, 1050 Brussel • Tel: 32 2 552 0189 • Fax: 32 2 502 59 05
observat@ggc.irisnet.be • www.observatbru.be

I. INLEIDING EN REFERENTIEKAART (I)

Dit document verzamelt de belangrijkste sociale en gezondheidsgegevens die beschikbaar zijn voor de gemeente Sint-Joost-ten-Node.

Het is de bedoeling aan de beleidsmakers en lokale actoren een eenvoudig instrument aan te bieden om bepaalde kenmerken van de bevolking waarmee zij werken te kunnen begrijpen en hen te helpen om hun strategieën te oriënteren.

Deze fiches zijn een aanvulling bij de rapporten «Gezondheidsindicatoren in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, 2004», «9^e rapport over de staat van de armoede in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest», «Welzijnsbarometer (editie 2005/1)» en «Welzijns- en gezondheidsatlas van Brussel-Hoofdstad (te verschijnen)». Alle rapporten zijn gratis raadpleegbaar en downloadbaar op de website www.observatbru.be. De bespreking bij de hier voorgestelde gegevens is dan ook tot het strikte minimum beperkt. Wij nodigen u uit om deze documenten te lezen indien u meer uitleg wenst.

Om deze fiches niet te zwaar te maken, moesten wij een selectie maken van gegevens die worden voorgesteld. Voor zover de gegevens beschikbaar zijn, kunt u meer details opvragen bij de instelling die als bron van de gegevens wordt aangegeven in de fiches (bepaalde links zijn beschikbaar op de website van het Observatorium www.observatbru.be) of bij het Observatorium.

De statistieken hebben betrekking op de meest recente beschikbare gegevens of op de periode 1998-2002 voor de geboorten en de sterfgevallen.

De cijfers voor Sint-Joost-ten-Node worden vergeleken met de gemiddelde waarde voor het Gewest, ofwel met de hoogste en laagste waarden voor de verschillende gemeenten. Onder «Gewest» of «Brussels Gewest» verstaan we het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (19 gemeenten).

I. INLEIDING EN REFERENTIEKAART (2)

Kaart 1: Referentiekarta Sint-Joost-ten-Node.

Bovenstaande kaart geeft een overzicht van het grondgebied van de gemeente Sint-Joost-ten-Node. Op de achtergrond wordt het stratenpatroon afgebeeld. In dikke zwarte lijnen zijn de statistische buurten aangeduid. De bollen geven het aantal inwoners per buurt weer. Deze kaart dient als referentiekarta voor andere

kaarten in deze fiche, waarop statistische gegevens per buurt worden voorgesteld. Sint-Joost-ten-Node is de kleinste gemeente van het Brussels Gewest (1,14 km²). De gemeente wordt begrensd door de gemeente Brussel (de Vijfhoek en de statistische buurten rond de Wetstraat) in het zuiden en door

Schaarbeek in het noorden. Ruwweg kan je Sint-Joost-ten-Node beschrijven als een klein dichtbevolkt stukje van de stad tussen het Noordstation en de Leuvensesteenweg. De buurt «Hauwaert» telt het grootste aantal inwoners: 6 438.

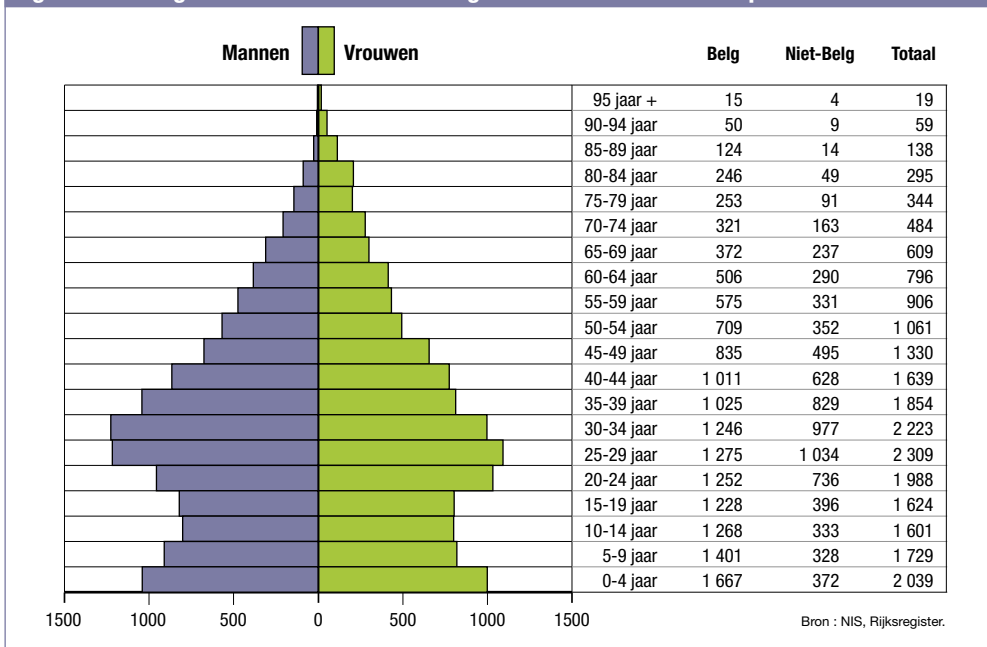
2. DEMOGRAFISCHE CONTEXT

2.1 Bevolkingsstructuur naar leeftijd en geslacht

Op 1 januari 2004 telde de gemeente Sint-Joost-ten-Node officieel 23 047 inwoners (11 762 mannen en 11 285 vrouwen); in het wachtregister vinden we ook nog 1 394 personen. 2,3% van de bevolking van het Brussels Gewest woont in Sint-Joost-ten-Node.

Tussen 2000 en 2004 is de bevolking aangegroeid met 950 individuen wat een toename betekent van 4,3%.

Figuur 1: Histogram van de totale bevolking in Sint-Joost-ten-Node op 1/1/2004.

Tabel 1: Evolutie van de kenmerken van de bevolking in Sint-Joost-ten-Node en het Brussels Gewest van 1998 tot 2004.

	Sint-Joost-ten-Node			Brussels Gewest		
	1998	2001	2004	1998	2001	2004
% < 20 jaar	30,5%	30,7%	30,3%	23,2%	23,5%	23,7%
% 20-64 jaar	59,5%	60,3%	61,2%	59,6%	60,0%	60,7%
% 65 jaar en ouder	10,0%	9,1%	8,5%	17,2%	16,5%	15,6%
Verouderingsindex (≥ 65 jaar/0-19 jaar)	32,9%	29,5%	27,9%	74,0%	70,5%	66,0%
Afhankelijkheidsindex (0-19 jaar)+(≥ 65 jaar)/(20-64 jaar)	68,2%	65,9%	63,4%	67,8%	66,7%	64,8%
Index van intensiteit van de veroudering (> 80 jaar/≥ 65 jaar)	26,6%	26,9%	26,2%	26,3%	26,7%	29,6%

Bron: NIS, Rijksregister.

Sint-Joost-ten-Node is de «jongste» gemeente van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Men telt er naar verhouding het grootste aantal mensen jonger dan 20 en het kleinste aantal 65-plussers.

2.2 Huishoudenssamenstelling (I)

Tabel 2: Huishoudenssamenstelling op 1/1/2004 (typologie CBGS).

	Sint-Joost-ten-Node		Brussels Gewest	
	Aantal hh	% hh	Aantal hh	% hh
alleenwonende man	3 118	30,2	116 758	23,8
alleenwonende vrouw	2 238	21,7	128 990	26,3
paar zonder inwonende kinderen	1 047	10,1	81 891	16,7
paar met inwonende kinderen	2 418	23,4	100 993	20,6
alleenstaande moeders met inwonende kinderen	1 013	9,8	44 288	9,0
alleenstaande vaders met inwonende kinderen	185	1,8	7 019	1,4
andere huishoudenstypes	185	1,8	8 642	1,8
huishoudenstype onbekend	125	1,2	2 714	0,6
totaal aantal private huishoudens	10 329	100,0%	491 295	100,0%
collectieve huishoudens	9		308	
totaal aantal huishoudens	10 338		491 603	

Bron: Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudie

51,9% van de huishoudens (1) zijn huishoudens van één persoon. Opgelet, het gaat om het aandeel huishoudens, en niet het aandeel personen dat alleen woont, dat bedraagt 32% van de meerderjarige bevolking in Sint-Joost-ten-Node (31,3% voor het Brussels Gewest).

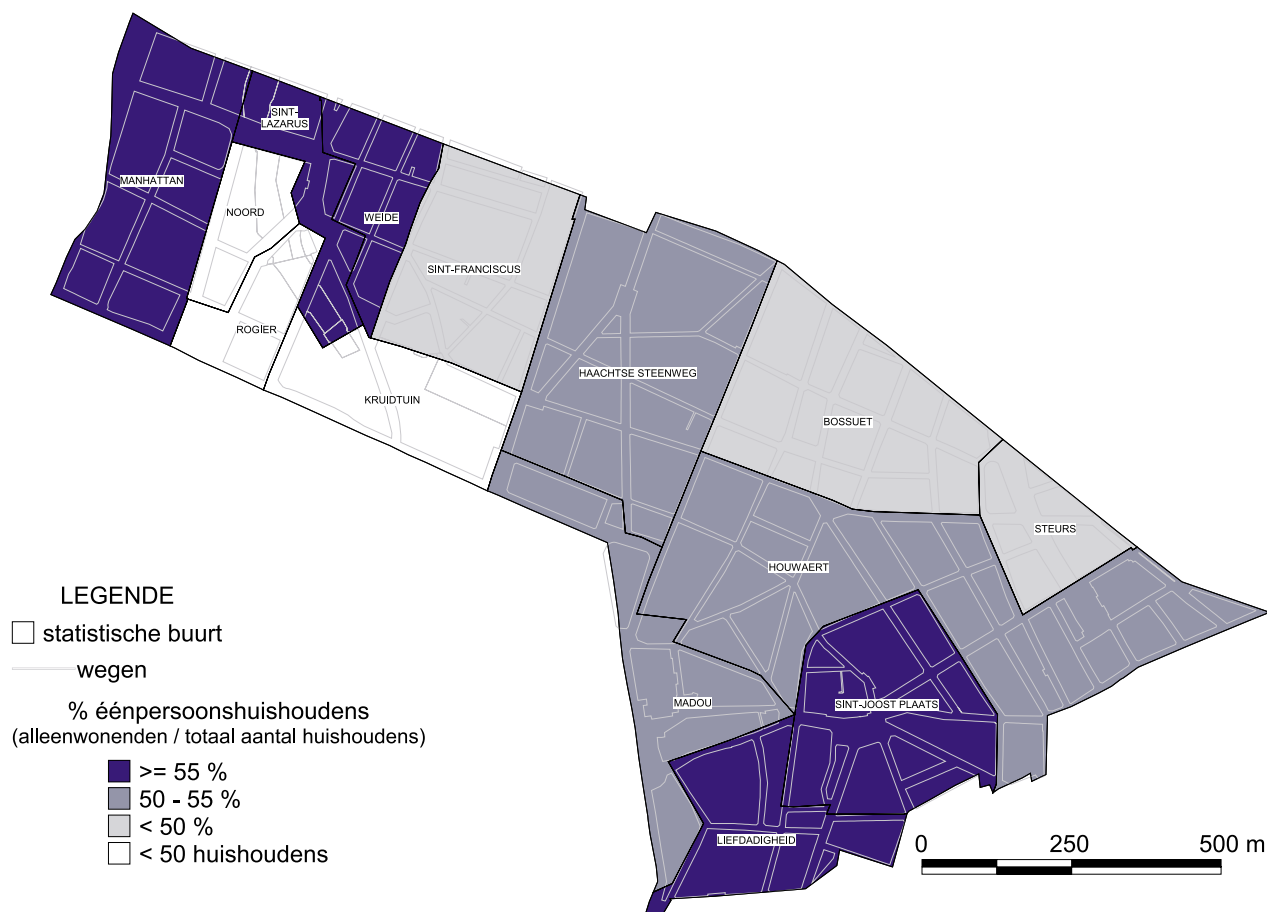
Minstens 62,0% van de huishoudens hebben geen kinderen (minstens 66,8% in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest). Eén derde van de huishoudens met kinderen zijn éénoudergezinnen. Dit zijn vooral alleenstaande moeders met kinderen, maar er zijn ook 185 alleenstaande vaders met kinderen in Sint-Joost-ten-Node.

De samenstelling van de huishoudens is verschillend naargelang van de statistische buurt. Onderstaande kaartjes geven hierover wat meer informatie.

(1) Een huishouden kan uit één of meerdere personen bestaan. Alleenstaanden worden bijgevolg ook beschouwd als een (éénpersoons-) huishouden.

2.2 Huishoudenssamenstelling (2)

Kaart 2: Aandeel éénpersoonshuishoudens per statistische buurt op 1/1/2004 in Sint-Joost-ten-Node.

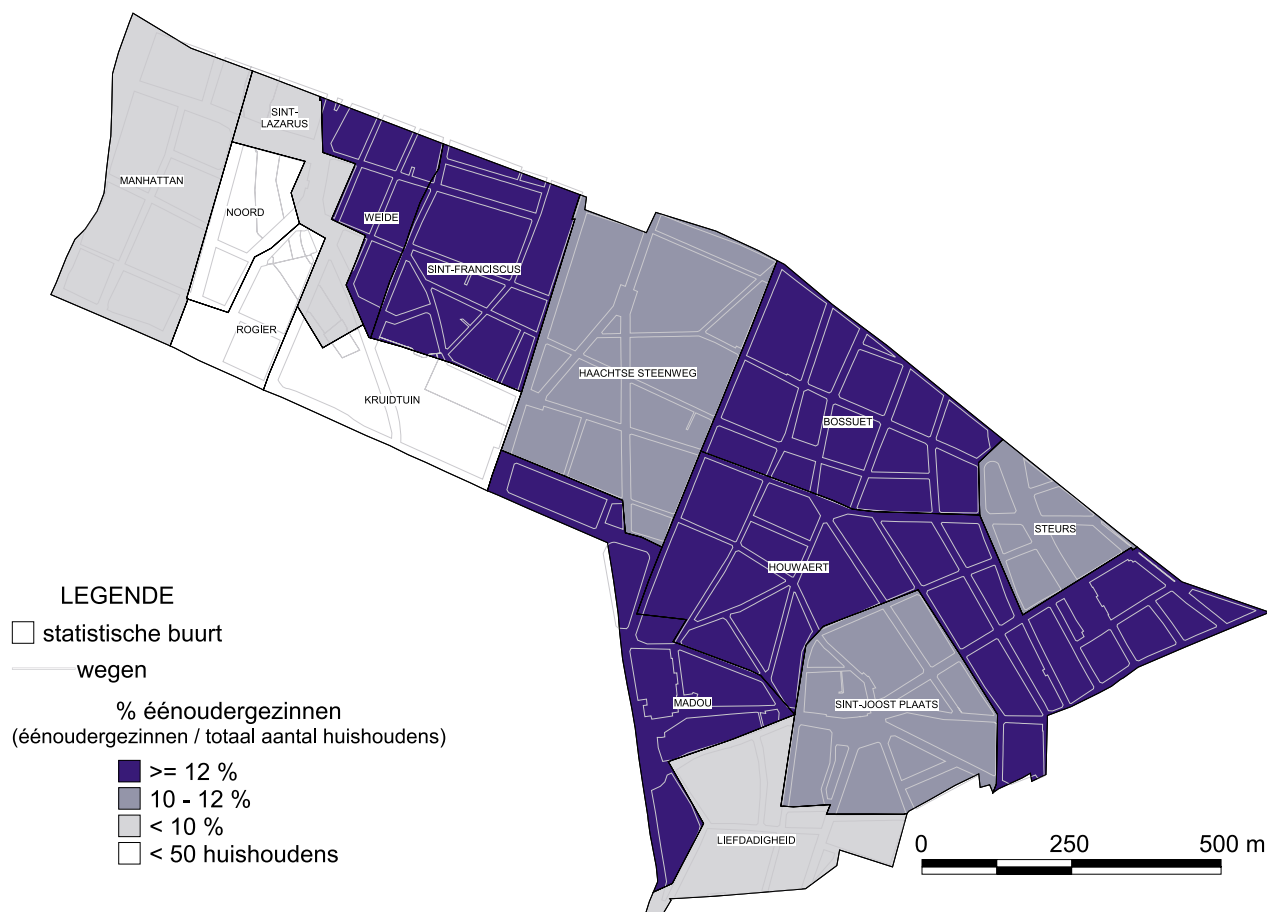

Bron: Urbis, CBGS 2004

Sint-Joost-ten-Node telt een beetje meer éénpersoonshuishoudens (51,9%) dan gemiddeld in het Gewest (50,0%). Het aandeel éénpersoonshuishoudens is het hoogst nabij het Noordstation en het Sint-Joostplein. De buurt «Sint-Lazarus» telt het hoogste aandeel éénpersoonshuishoudens (72,9%), «Sint-Franciscus» het laagste (40,0%).

2.2 Huishoudenssamenstelling (3)

Kaart 3: Aandeel éénoudergezinnen per statistische buurt op 1/1/2004 in Sint-Joost-ten-Node.

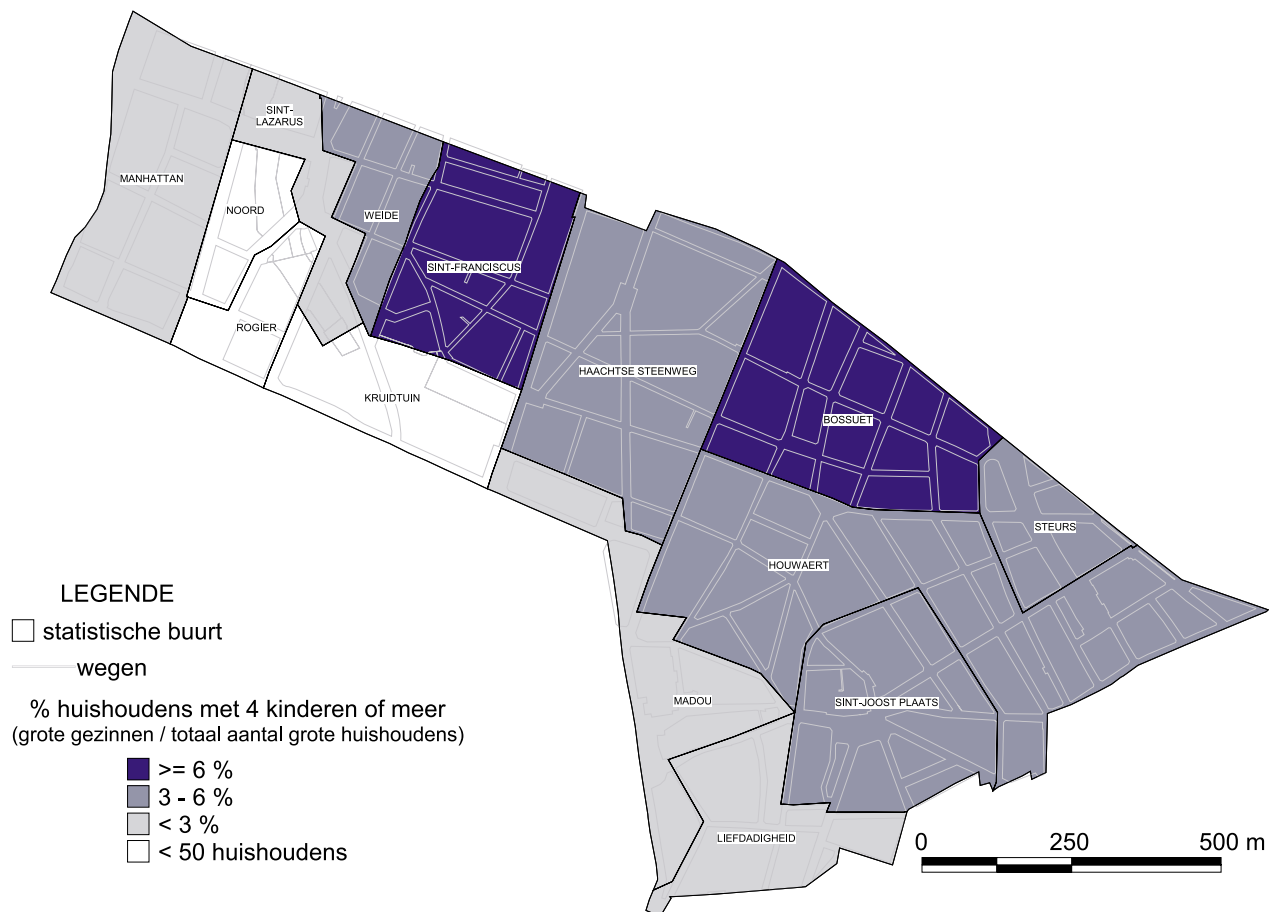

Bron: Urbis, CBGS 2004

Het gemiddeld aandeel éénoudergezinnen is hoger in Sint-Joost-ten-Node (11,6%) dan in het Gewest (10,4%). Slechts 3 buurten tellen minder dan 10% éénoudergezinnen: «Manhattan» (4,4%), «Liefdadigheid» (8,2%) en «Sint-Lazarus» (9,6%). Het aandeel éénoudergezinnen is het hoogst in de buurten «Sint-Franciscus» (14,5%) en «Weide» (13,8%).

2.2 Huishoudenssamenstelling (4)

Kaart 4: Aandeel huishoudens met 4 kinderen of meer per statistische buurt op 1/1/2004 in Sint-Joost-ten-Node.

Bron: Urbis, CBGS 2004

Er zijn 5,1% grote gezinnen in Sint-Joost-ten-Node (t.o.v. 2,6% in het Gewest). Behalve Sint-Jans-Molenbeek (5,6%) telt geen enkele andere gemeente in het Gewest meer dan 4% grote gezinnen. De buurten grenzend aan de Vijfhoek en het Noordstation hebben het laagste aandeel grote gezinnen. Het grootste aandeel grote gezinnen komt voor in de buurten «Sint-Franciscus» (10,4%) en «Bossuet» (7,2%).

2.3 Multiculturaliteit (I)

Tabel 3: De voornaamste nationaliteiten in Sint-Joost-ten-Node en het Brussels Gewest, 2004.

Gemeente Sint-Joost-ten-Node			Brussels Gewest		
Nationaliteit	Aantal	%	Nationaliteit	Aantal	%
België	15 379	66,7	België	736 448	73,7
Turkije	1 824	7,9	Marokko	41 987	4,2
Marokko	1 808	7,8	Frankrijk	39 138	3,9
Frankrijk	585	2,5	Italië	27 953	2,8
Italië	502	2,2	Spanje	20 428	2,0
Spanje	317	1,4	Portugal	15 958	1,6
Congo	273	1,2	Turkije	11 595	1,2
Portugal	174	0,8	Verenigd Koninkrijk	9 230	0,9
Polen	135	0,6	Griekenland	8 922	0,9
Verenigd Koninkrijk	113	0,5	Duitsland	7 778	0,8
Algerije	104	0,5	Congo	7 269	0,7
Andere	1 833	8,0	Andere	73 193	7,3
TOTAAL	23 047	100,0%	TOTAAL	999 899	100,0%

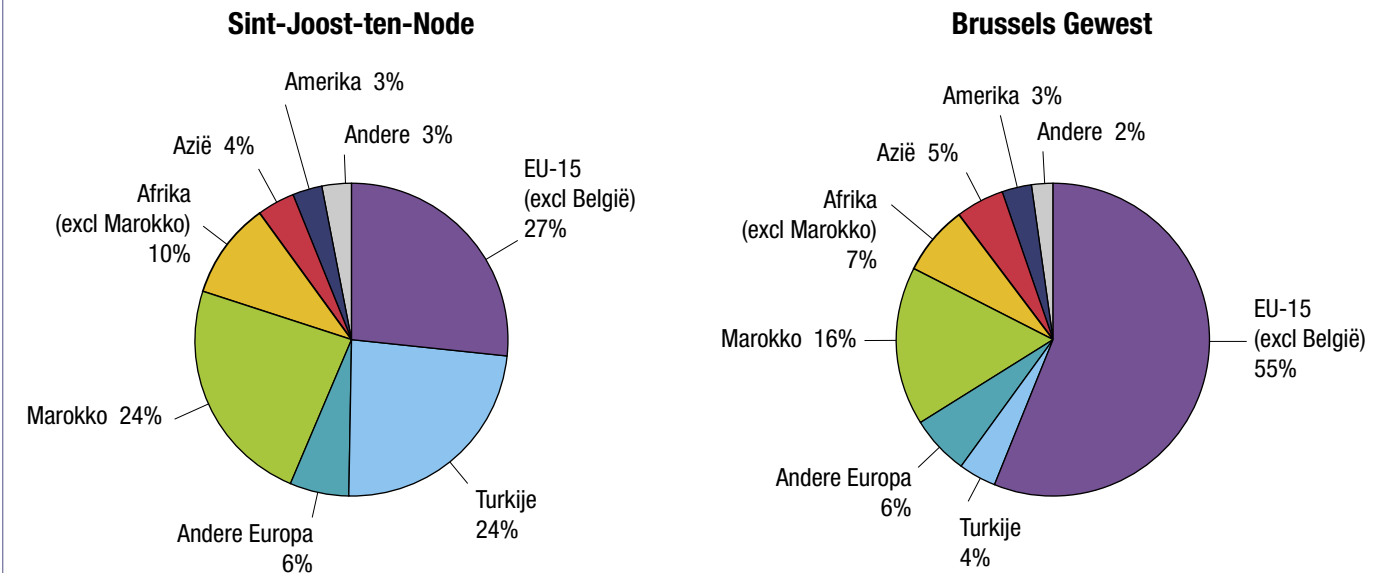
Bron: NIS, Rijksregister.

In 2004 had 33,3% van de bevolking van Sint-Joost-ten-Node een niet-Belgische nationaliteit (2), wat meer is dan het gemiddelde voor het Brussels Gewest (26,3%).

(2) Het gaat wel degelijk over de nationaliteit, en niet over de origine.

2.3 Multiculturaliteit (2)

Figuur 2: Verdeling van de niet-Belgische bevolking in Sint-Joost-ten-Node en het Brussels Gewest op 1/1/2004.

Bron : NIS, Rijksregister.

27,1% van deze niet-Belgische populatie is afkomstig uit 1 van de 15 EU-landen (3) (55,1% voor het hele Gewest).

Onder deze niet-Belgen wordt de belangrijkste groep gevormd door de Turkse gemeenschap (23,8% van de niet-Belgen, 7,9% van de totale bevolking), gevolgd door de Marokkanen (23,6% van de niet-Belgen), de Fransen (7,6% van de niet-Belgen), de Italianen (6,5% van de niet-Belgen) en de Spanjaarden (4,1% van de niet-Belgen).

(3) Duitsland, België, Frankrijk, Italië, Luxemburg, Nederland, Denemarken, Verenigd Koninkrijk, Ierland, Griekenland, Spanje, Portugal, Oostenrijk, Finland, Zweden.

3. SOCIAAL-ECONOMISCHE KENMERKEN

3.1 Gemiddeld en mediaan inkomen

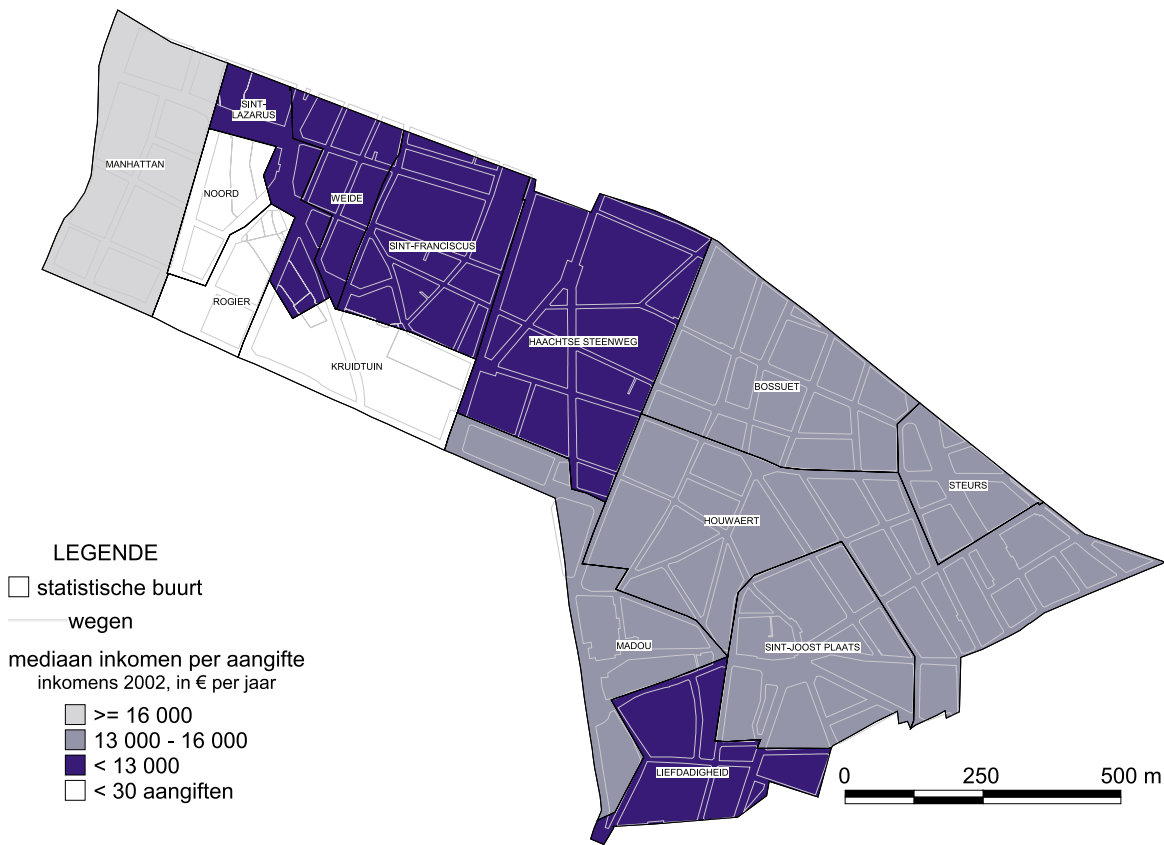
Zowel het gemiddeld als het mediaan inkomen ligt in Sint-Joost-ten-Node een stuk lager dan in het Brussels Gewest en in de rest van het land. Er zijn echter verschillen binnen de gemeente. De buurt «Manhattan» (ten westen van de Vooruitgangsstraat en het Rogierplein) heeft een mediaan inkomen dat tweemaal zo hoog is als dat van de gemeente (€ 26 066). Alle andere buurten hebben een mediaan inkomen van hoogstens € 15 132 («Steurs»). De buurten op de helling tussen het Noordstation en de Koningsstraat hebben het laagste mediaan inkomen: «Weide» (€ 10 651), «Sint-Lazarus» (€ 12 409) en «Sint-Franciscus» (€ 12 476).

Tabel 4: Het gemiddeld en het mediaan inkomen per belastingaangifte, inkomens 2002, aangifte 2003 in euro per jaar.

	Gemiddeld inkomen per aangifte	Mediaan inkomen per aangifte
België	24 621 €	18 914 €
Brussels Gewest	23 776 €	17 588 €
Sint-Joost-ten-Node	16 916 €	13 475 €

Bron: fiscale statistieken NIS.

Kaart 5: Het mediaan inkomen per buurt, in Sint-Joost-ten-Node (inkomensjaar 2002, aanslagjaar 2003).

Bron: Urbis, Fiscale statistieken NIS 2003

3.2 Mensen die leven van een minimum- of vervangingsinkomen (I)

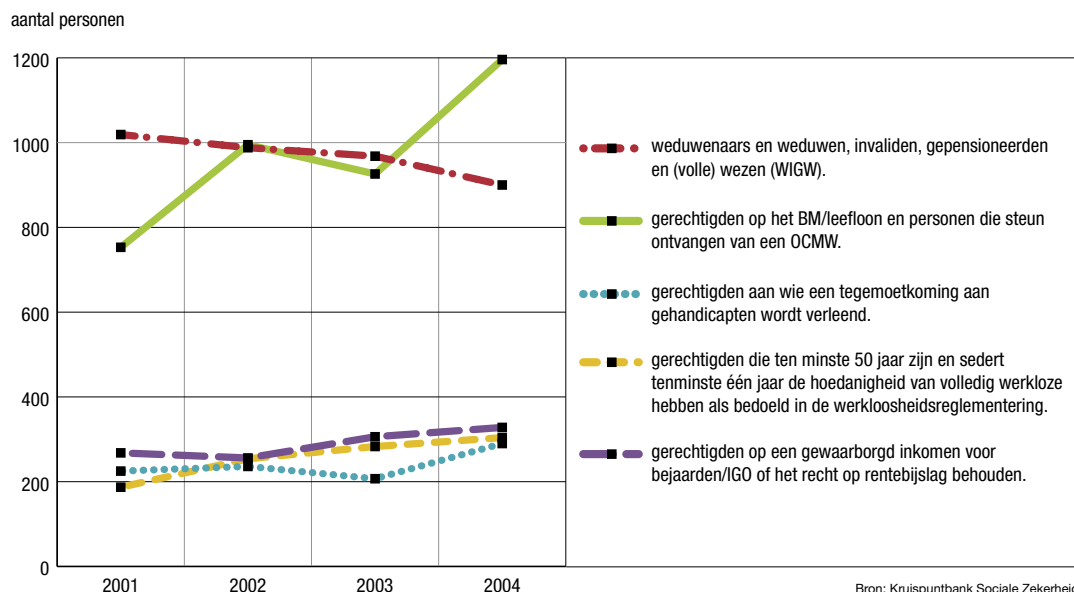
Sint-Joost-ten-Node telt voor alle categorieën meer gerechtigden op een verhoogde tussenkomst dan gemiddeld in het Gewest. Voor het aandeel OCMW-steuntrekkers, inkomensgarantie voor ouderen en langdurig werklozen heeft Sint-Joost-ten-Node het hoogste aandeel in heel het Gewest.

Tabel 5: Aantal belastingplichtigen die recht hebben op een verhoogde tussenkomst van de verzekering voor geneeskundige verzorging in Sint-Joost-ten-Node, aantal op 1 januari 2004.

	Sint-Joost-ten-Node		Brussels Gewest	
	gerechtigden	aandeel in de meerderjarige bevolking	gerechtigden	aandeel in de meerderjarige bevolking
WIGW	900	5,4%	40 962	5,2%
OCMW	1 196	7,1%	18 841	2,4%
inkomensgarantie voor ouderen of rentebijslag	328	2,0%	9 617	1,2%
gehandicapten	290	1,7%	13 493	1,7%
oudere langdurig werklozen	304	1,8%	9 055	1,2%
Totaal aantal gerechtigden	3 018	18,0%	91 968	11,7%
Meerderjarige bevolking (> 18 jaar)	16 745		784 988	

Bron: Kruispuntbank Sociale Zekerheid.

Figuur 3: Evolutie van het aantal belastingplichtigen wonende in Sint-Joost-ten-Node die recht hebben op een verhoogde tussenkomst van de verzekering voor geneeskundige verzorging.

Behalve de WIGW's stijgt het aandeel van alle categorieën tussen 2001 en 2004, zowel in Sint-Joost-ten-Node als in het Gewest.

3.2 Mensen die leven van een minimum- of vervangingsinkomen (2)

Tabel 6: Aantal personen die leven van een minimum- of vervangingsinkomen op 1/1/2004 in Sint-Joost-ten-Node en het Brussels Gewest, naar leeftijdscategorie.

Aantal uitkeringen op 1 januari 2004	Sint-Joost-ten-Node		Brussels Gewest	
	Aantal	%	Aantal	%
Jongeren (18-25 jaar)	2 679	100,0%	89 537	100,0%
OCMW: leefloon + equivalent leefloon	280	10,5	6 118	6,8
Werkloosheidsuitkering (UVW)	459	17,1	9 447	10,6
Invalideitsuitkering	12	0,4	477	0,5
Totaal aantal jongeren met een uitkering	751	28,0	16 042	17,9
Actieve bevolking (18-64 jaar)	14 797	100,0%	628 573	100,0%
OCMW: leefloon + equivalent leefloon	1 252	8,5	25 201	4,0
Werkloosheidsuitkering (UVW)	2 304	15,6	63 016	10,0
Invalideitsuitkering	273	1,8	10 845	1,7
Totaal aantal mensen op actieve leeftijd met een uitkering	3 829	25,9	99 062	15,8
Ouderen (≥ 65 jaar)	1 948	100,0%	156 415	100,0%
Inkomensgarantie voor ouderen*	413	21,2	11 857	7,6
Invalideitsuitkering	124	6,4	6 637	4,2
Totaal aantal ouderen met een uitkering	537	27,6	18 494	11,8

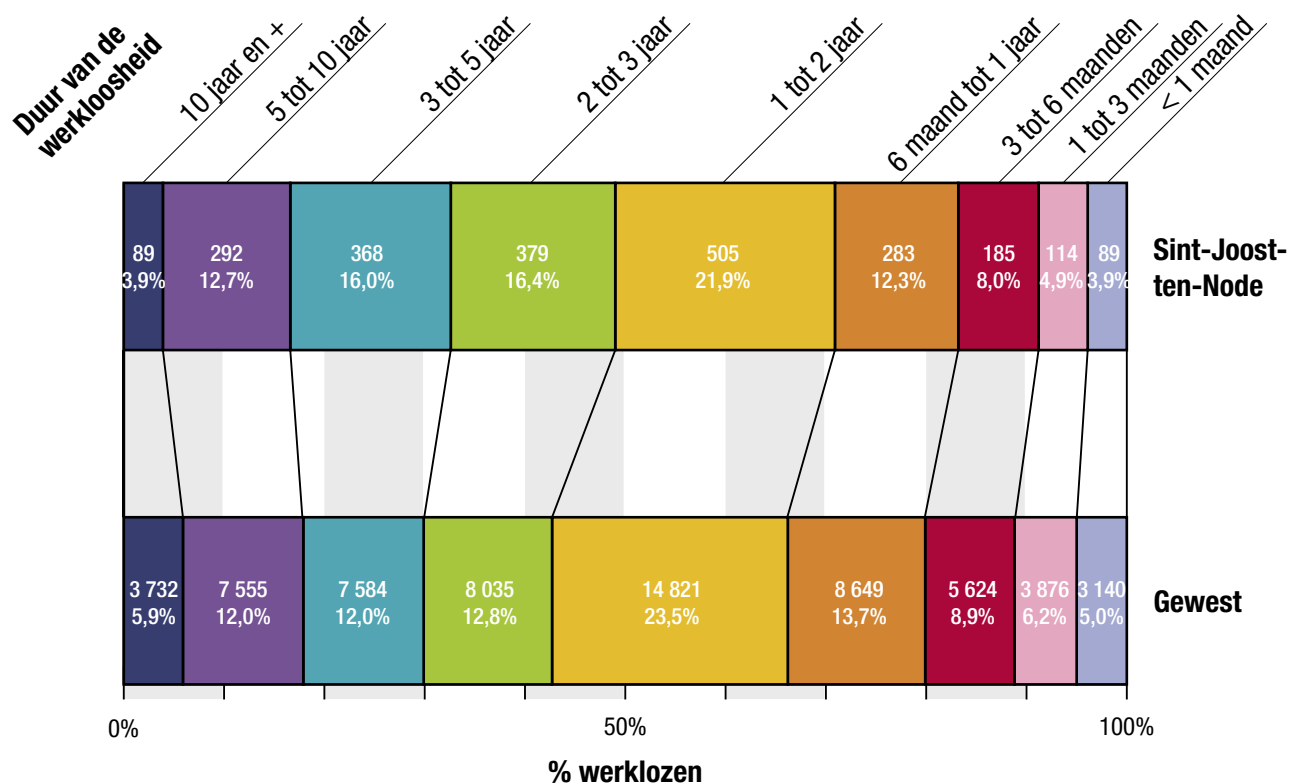
* ook ouderen in het uitdovende statuut van gewaarborgd inkomen voor bejaarden zijn in dit cijfer opgenomen.

Bron: POD Maatschappelijke integratie, BGDA, FOD Sociale Zekerheid, Rijksdienst voor pensioenen.

Meer dan één vierde van de mensen op actieve leeftijd en van de jongeren in Sint-Joost-ten-Node leeft van een uitkering. Het aandeel van de bevolking dat van een minimum- of vervangingsuitkering leeft is voor alle categorieën hoger in Sint-Joost-ten-Node dan in het Gewest. Meer dan één op 4 ouderen heeft een inkomensgarantie of invalideitsuitkering.

3.2 Mensen die leven van een minimum- of vervangingsinkomen (3)

Figuur 4: Inactiviteitsduur van de werklozen in Sint-Joost-ten-Node en het Brussels Gewest op 1/1/2004.

Bron : BGDA, 1/1/2004.

Voor heel wat mensen is de werkloosheidsuitkering geen tijdelijke oplossing, maar een situatie die langere tijd duurt. 49% van de werklozen in Sint-Joost-ten-Node is minstens 2 jaar werkloos (tov 43% in het Gewest). 71% is minstens 1 jaar werkloos (tov 66% in het Gewest).

4. GEZONDHEID VAN MOEDER EN KIND (I)

Voor het jaar 2003 bedroeg het geboortecijfer 19,5‰ in Sint-Joost-ten-Node tegen 14,8‰ voor het hele Brussels Gewest (gegevens van het Rijksregister).

Volgens de statistische formulieren bij de geboorteaantesten werden 2590 geboorten geregistreerd tussen 1998 en 2002 bij moeders met verblijfplaats in de gemeente Sint-Joost-ten-Node. In tegenstelling tot het geheel van

het Gewest, waar een stijging wordt waargenomen van 12% in het aantal geboorten, blijft het aantal geboorten in Sint-Joost-ten-Node in de periode van 1998 tot 2003 relatief stabiel.

Tabel 7: Kenmerken van geboortes en van moeders met verblijfplaats in Sint-Joost-ten-Node en regio Brussel (periode 1998-2002).

	Aantal Sint-Joost-ten-Node	% Sint-Joost-ten-Node*	% Gewest*	Minimum en maximum binnen de 19 gemeenten
Meerlinggeboorte	78	3,0	3,5	2,7 - 5,5
Keizersnede	362	14,0	14,9	13,7 - 17,4
Inductie van de bevalling	587	23,3	27,4	23,3 - 31,9
Premature bevalling (<37 weken)	153	6,5	7,1	5,8 - 8,2
Ernstig premature bevalling (<32 weken)	18	0,8	1,1	0,4 - 1,6
Laag geboortegewicht (< 2500g)	146	6,0	7,0	5,8 - 7,9
Geboorte binnen huishouden zonder professionele activiteit	1 032	42,9	25,4	5,3 - 42,9
Alleenstaande moeder	353	13,8	15,4	9,0 - 18,4
Moeder < 20 jaar	166	6,4	3,3	1,0 - 6,4
Moeder ≥ 40 jaar	83	3,2	3,2	2,1 - 4,7
<i>*Per 100 geboorten of levendgeborenen (vroeggeboorten, laag geboortegewicht).</i> De cijfers in het vet geven een significant verschil aan van de cijfers in Sint-Joost-ten-Node ten opzichte van de cijfers in het Gewest.				

Bron: Statistische formulieren voor geboorte en overlijden, Observatorium voor Gezondheid en Welzijn.

4. GEZONDHEID VAN MOEDER EN KIND (2)

Tabel 8: Perinatale, foeto-infantiele en infantiele sterfte onder de geboortes bij moeders die verblijven in Sint-Joost-ten-Node en in het Brussels Gewest (periode 1998-2002).

	Aantal Sint-Joost-ten-Node	Sint-Joost-ten-Node per 1000 geboortes	Gewest per 1000 geboortes	Minimum en maximum binnen de 19 gemeenten
Perinatale sterfte (4)	19	7,3	7,1	2,4 - 9,7
Infantiele sterfte (5)	15	5,8	5,1	2,0 - 6,3
Foeto-infantiele sterfte (6)	28	10,8	10,0	4,8 - 13,1
De cijfers in het vet geven een significant verschil aan van de cijfers in Sint-Joost-ten-Node ten opzichte van de cijfers in het Gewest.				

Bron: Statistische formulieren voor geboorte en overlijden, Observatorium voor Gezondheid en Welzijn.

Sint-Joost-ten-Node vertoont het grootste aandeel geboorten in huishoudens zonder inkomsten uit arbeid van alle gewestelijke gemeenten. Hetzelfde geldt voor de proportie geboorten bij zeer jonge moeders (<20 jaar).

Het aandeel geboortes bij alleenstaande moeders ligt daarentegen een beetje lager dan het gewestelijke gemiddelde.

De ratio van ingeleide bevallingen is de laagste van alle gemeenten in het Gewest. De ratio van keizersnedes en het aandeel meerlinggeboorten zijn evenzeer laag in vergelijking met deze van de andere gemeenten (slecht één gemeente heeft verhoudingsgewijze minder geboortes met keizersnede en twee gemeenten vertonen een lagere proportie meerlinggeboortes). Deze verschillen met het gehele Gewest zijn evenwel niet statistisch significant.

Een laag geboortegewicht en vroeggeboorte komt minder vaak voor dan in de meeste andere gemeenten. Slecht één gemeente vertoont een lager aandeel baby's met een laag geboortegewicht dan Sint-Joost-ten-Node. De verschillen met het Gewest zijn evenwel niet statistisch significant.

De foeto-infantiele sterfte in Sint-Joost-ten-Node is vergelijkbaar met het gewestelijke gemiddelde.

(4) Overlijden voor de geboorte, vanaf de 22e week van de zwangerschap of vanaf 500g, of tijdens de eerste levensweek (0-6 dagen volle dagen) op 1000 geboortes.

(5) Overlijden tussen de geboorte en de leeftijd van 1 jaar (0-364 dagen volle dagen) op 1000 levendgeborenen.

(6) Overlijden tussen de 22 weken zwangerschap en de geboorte (criterium van kracht sinds 1999, voordien was het criterium 28 weken zwangerschap of 1000g) of in de loop van het eerste levensjaar op 1000 geboorten.

5. MORTALITEIT

In de periode 1998-2002 zijn er 785 overlijdens geregistreerd van bewoners van Sint-Joost-ten-Node.

De mortaliteitsratio voor de periode 1998-2002 bedroeg in Sint-Joost-ten-Node 6,7‰ bij de mannen en 7,3‰ bij de vrouwen. (Bron: Statistische formulieren voor overlijden)

Na standaardisatie voor leeftijd zien we dat deze ratio bij de mannen hoger ligt en bij de vrouwen vergelijkbaar is met deze die worden gevonden voor het gehele Gewest. In vergelijking met het Gewest als geheel stellen we bij de mannen een oversterfte vast van 15%.

5.1 Doodsoorzaken alle leeftijden (I)

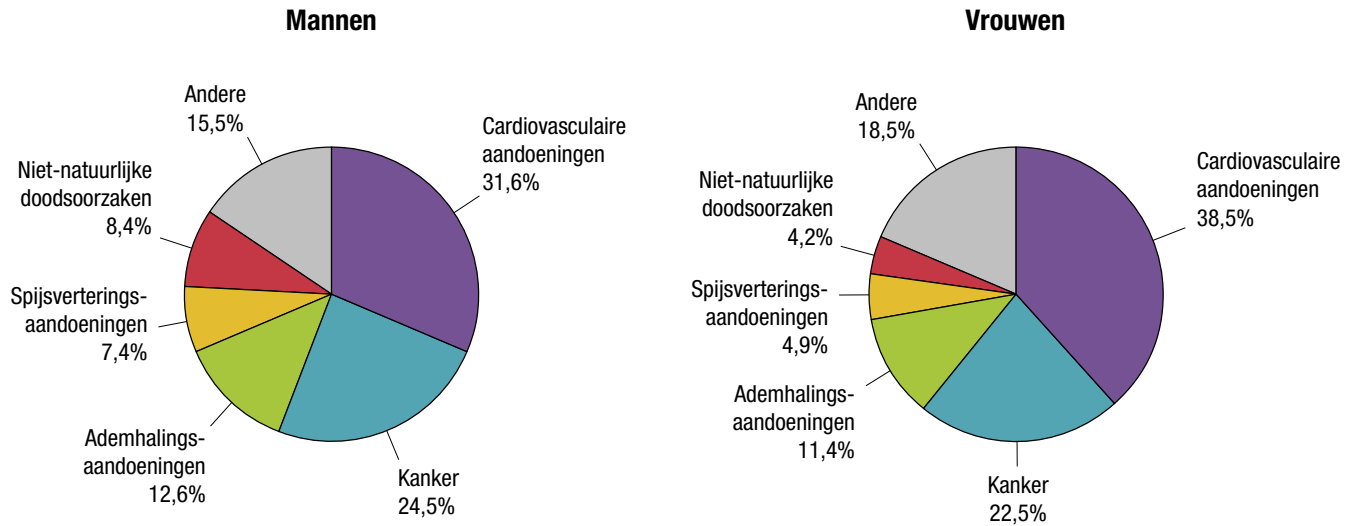
Tabel 9: Belangrijkste doodsoorzaken voor alle leeftijden in Sint-Joost-ten-Node, periode 1998-2002 en vergelijking met het Brussels Gewest na standaardisering voor leeftijd.						
	Mannen			Vrouwen		
	Aantal sterftes	Sterftecijfer (/100 000)	Verskil in mortaliteit tov het Gewest	Aantal sterftes	Sterftecijfer (/100 000)	Verskil in mortaliteit tov het Gewest
Hart- en vaatziekten	120	212,5	+ 19%	156	282,9	+ 9%
Kanker	93	164,7	- 2%	91	165,0	+ 11%
Ziekten van de ademhalingsorganen	48	85,0	+ 28%	46	83,4	+ 14%
Ziekten van de spijsverteringsorganen	28	49,6	+ 54%	20	36,3	+ 3%
Uitwendige doodsoorzaken	32	56,7	- 5%	17	-	-
waarvan ongevallen	15	-	-	10	-	-
zelfmoord	7	-	-	5	-	-

Bron: Statistische formulieren voor overlijden, Observatorium voor Gezondheid en Welzijn.

De tabel van de belangrijkste doodsoorzaken toont aan dat, in vergelijking met het gehele Gewest en na standaardisatie voor leeftijd, er geen significante verschillen zijn voor de meeste belangrijke doodsoorzaken. Alleen de sterfte gerelateerd aan aandoeningen van het spijsverteringsstelsel ligt significant hoger bij de mannelijke bewoners van Sint-Joost-ten-Node en we stellen eveneens een oversterfte vast gerelateerd aan hart- en vaatziekten en aandoeningen van het ademhalingsstelsel (op het randje van de statistische significantie).

5.1 Doodsoorzaken alle leeftijden (2)

Figuur 5: Verdeling van de belangrijkste doodsoorzaken per geslacht, Sint-Joost-ten-Node 1998-2002.

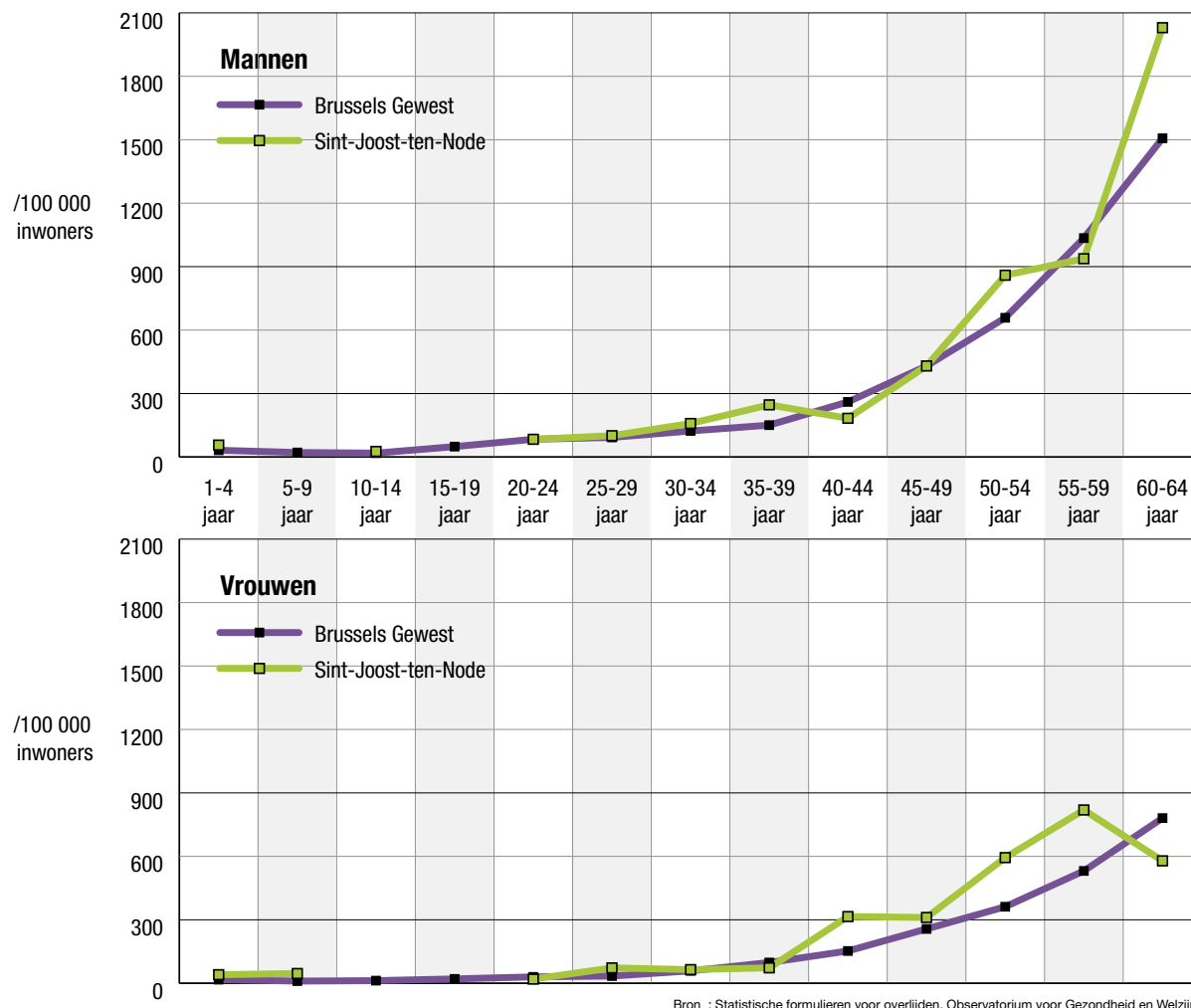
Bron : Statistische formulieren voor overlijden, Observatorium voor Gezondheid en Welzijn.

De belangrijkste doodsoorzaken in Sint-Joost-ten-Node zijn dezelfde als in het Brussels Gewest.

Het grotere aandeel van sterfte door cardiovasculaire ziekten bij vrouwen dan bij mannen is te wijten aan de hogere leeftijd waarop vrouwen overlijden.

5.2 Vroegtijdige mortaliteit (I)

Figuur 6: Sterftecijfer naar leeftijd (per 100 000 inwoners), vergelijking met het geheel van het Brussels Gewest.

In Sint-Joost-ten-Node ligt de vroegtijdige sterfte (voor de leeftijd van 65 jaar) bij 2,6 op 1000 mannen (niet significant verschillend met het Gewest na standaardisatie voor

leeftijd) en 1,6 op 1000 vrouwen (wat een statistisch significante oversterfte betekent van 30% in vergelijking met het Gewest in zijn geheel en na standaardisatie voor leeftijd).

De grafieken hierboven tonen aan dat de oversterfte bij vrouwen vooral de leeftijdscategorie tussen 40 en 60 jaar betreft.

5.2 Vroegtijdige mortaliteit (2)

Gezien het lage aantal vroegtijdige sterftes die werden geregistreerd in Sint-Joost-ten-Node voor de periode 1998-2002 is het niet mogelijk om deze sterfte voor te stellen voor de verschillende belangrijkste doodsoorzaken (7).

Bij de mannen zijn de drie vaakst vastgestelde vroegtijdige doodsoorzaken ischemische hartziekten (12 overlijdens), longkanker (10 overlijdens) en verkeersongevallen (8 overlijdens).

Bij de vrouwen zijn de belangrijkste vroegtijdige doodsoorzaken longkanker (8 overlijdens), borstkanker (6 overlijdens) en diabetes (6 overlijdens).

(7) Om methodologische redenen presenteren we de cijfers (sterftecijfer, mortaliteitsratio en vergelijkingen met de hele regio) alleen voor de oorzaken waarvan er minstens 20 overlijdens zijn geregistreerd gedurende de opgevolgde periode.

6. GEPERCIPIEERDE GEZONDHEID

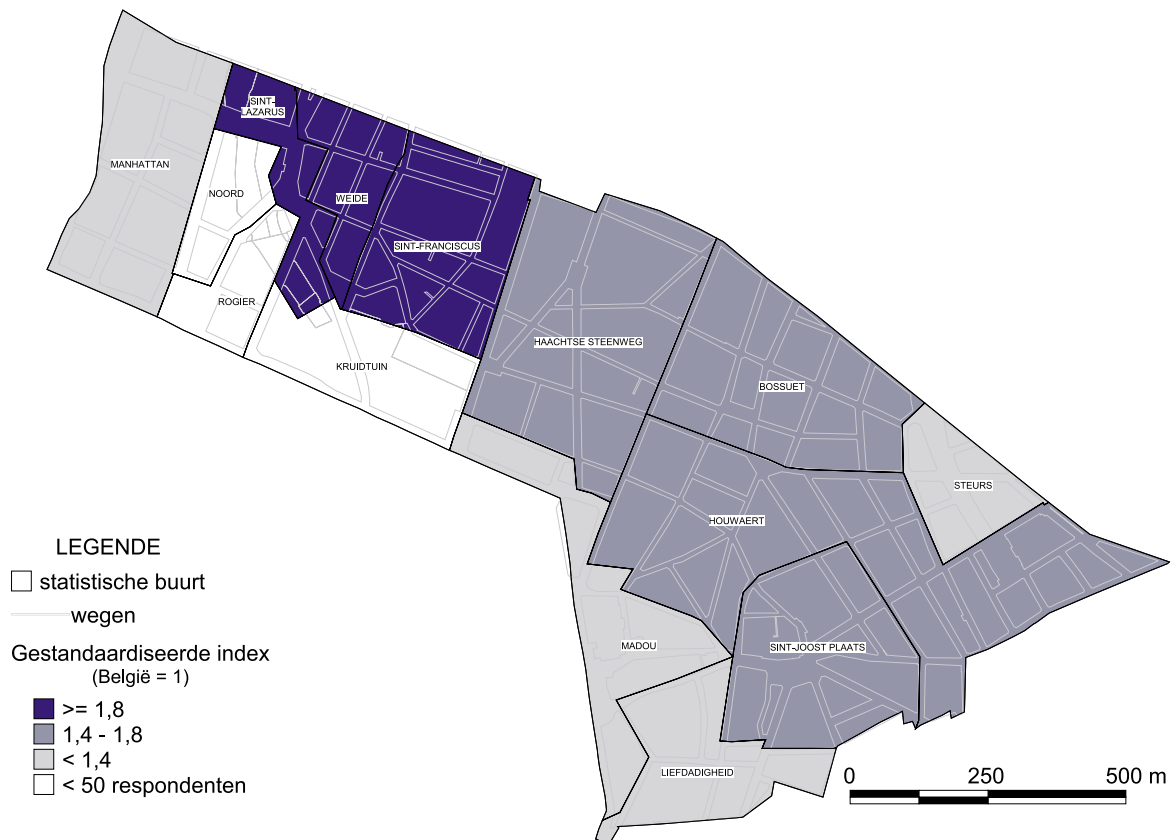
In Sint-Joost-ten-Node meende 30,8% van de ter gelegenheid van de Socio-economische enquête 2001 ondervraagde mensen dat zijn gezondheidstoestand niet bevredigend was (middelmatic, slecht of heel slecht). Dit aandeel bedraagt 26,1% voor het hele Brussels Gewest.

Wij merken ruimtelijke verschillen op het niveau van de buurten. Op de kaart wordt de gestandaardiseerde index voor elke buurt voorgesteld. Deze meet de verhouding personen die hun gezondheid als slecht ervaren ten opzichte van het Belgische gemiddelde.

De meest extreme waarde (1,94) wordt waargenomen in de buurt «Weide». In deze buurt is de proportie mensen die

zich niet gezond voelen 94% hoger als gemiddeld in het land. In de helft van de buurten van Sint-Joost-ten-Node is de waarde hoger dan 1,50. Slechts één buurt, «Manhattan» (1,04), heeft een waarde kortbij 1,00, wat betekent dat de verhouding mensen die zich niet gezond voelen vergelijkbaar is met het gemiddelde in het land.

Kaart 6: Subjectieve gezondheid: personen die zich niet in goede gezondheid voelen, per buurt in Sint-Joost-ten-Node.

Bron: Urbis, Socio-economische enquête 2001 (berekeningen: P. Deboosere)

7. BIJLAGE

7.1 Definities en afkortingen

‰ = per 1000.

Afhankelijkheidsindex: staat voor het aandeel van de bevolking dat zich bevindt in de afhankelijke leeftijdscategorieën (0-19 jaar en 65 jaar en meer) in vergelijking met de bevolking die het meest waarschijnlijk een beroepsactiviteit uitoefent (20 tot 64 jaar), uitgedrukt in een percentage.

Bruto mediaan inkomen: bruto-inkomen waarvoor er evenveel huishoudens zijn met een lager inkomen als huishoudens met een hoger inkomen (inkomen dat zich bevindt in het midden van de inkomensverdeling gerangschikt volgens orde van grootte).

IGO: Inkomensgarantie voor ouderen.

Index van de intensiteit van de veroudering: staat voor het aandeel mensen ouder dan 80 jaar onder de 65-plussers.

LL: leefloon (nieuwe wetgeving, vanaf 2002), toegekend door het OCMW.

Verouderingsindex: staat voor het aandeel van de ouderen (65 jaar en meer) in vergelijking met dat van de jongeren (0 tot 19 jaar), uitgedrukt in een percentage.

Wachtregister: bevat de kandidaat-vluchtelingen die zich in een erkenningsprocedure bevinden.

WIGW: weduwen, invaliden, gepensioneerden en wezen: onder andere deze categorieën hebben recht op de verhoogde tussenkomst inzake geneeskundige verzorging onder bepaalde inkomensvoorwaarden.

7.2 Methodologie (I)

CARTOGRAFIE (BOLLENKAART)

In de referentiekaart wordt aan de hand van bollen de densiteit van de bevolking per statistische buurt weergegeven. De oppervlakte van de bollen is evenredig met het aantal inwoners in de statistische buurten. In de legende kan voor drie bollen worden afgelezen hoeveel inwoners de bollen vertegenwoordigen, maar op de kaart komen uiteraard ook andere waarden voor (continue schaal). Per kaart wordt de schaal aangepast, de grootte van de bollen zijn dus niet vergelijkbaar tussen verschillende kaarten.

CARTOGRAFIE (CHOROPLETENKAART)

De meeste kaarten in deze fiche zijn choropletenkaarten (de vlakken worden opgevuld met een kleur). Voor elke statistische buurt wordt de relatieve waarde (bijvoorbeeld: % alleenstaanden) berekend. De buurten worden vervolgens opgedeeld in categorieën: buurten met de hoogste waarden, buurten met eerder hoge waarde, buurten met een gemiddelde waarde, buurten met een eerder lage waarde en buurten met de laagste waarden. Het gemiddelde voor de gemeente behoort steeds tot de middelste klasse. Omwille van de interpretatie worden de buurten met minder dan 50 huishoudens wit gelaten.

STATISTISCHE SECTOR - STATISTISCHE BUURT

Een statistische buurt is de kleinste administratieve eenheid waarvoor sociaal-economische en administratieve gegevens beschikbaar zijn. Elke gemeente kan opgedeeld worden in meerdere statistische buurten. Gegevens per statistische buurt maken het mogelijk om intragemeentelijke verschillen zo goed mogelijk te vatten. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is opgedeeld in 724 statistische buurten.

In 2002 telde een buurt gemiddeld 1350 inwoners. Een statistische buurt mag niet worden verward met de alledaagse betekenis die aan buurten wordt gegeven. In de ogen van de bewoners en gebruikers zijn buurten meestal maar vaag afgebakend. Bovendien verschilt de buurtomschrijving van bewoner tot bewoner. De afbakening van de statistische buurten kan worden afgelezen van de referentiekaart die in elke fiche per gemeente wordt opgenomen.

In 2001 werd een lichte wijziging doorgevoerd in de afbakening van de statistische buurten. Afhankelijk van de gegevensbron wordt met de oude afbakening (van voor 2001) dan wel met de nieuwe afbakening gewerkt. (Meer info: Welzijns- en gezondheidsatlas van Brussel-Hoofdstad, Dossiers van het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn, 2006/06, te verschijnen).

7.2 Methodologie (2)

STATISTISCHE SIGNIFICANTIE

De mate van statistische significantie evalueert de rol van de willekeurige fluctuaties (met andere woorden van het toeval) in de verkregen resultaten. Preciezer gezegd, evalueert zij de waarschijnlijkheid, p-waarde genoemd, dat het verkregen resultaat zich enkel voordoet door toeval. Doorgaans gebruikt men de grens van 5% om te zeggen of het resultaat al dan niet significant is. Met andere woorden, een p-waarde $< 0,05$ wordt beschouwd als significant en dus gaat men ervan uit dat het resultaat niet te wijten is aan toeval. Wanneer het verschil statistisch significant is, wordt het cijfer in vet weergegeven.

Voor de vergelijkingen uitgevoerd met een indirecte standaardisering werd de statistische significantie geëvalueerd door het betrouwbaarheidsinterval (indien dat de waarde 1,0 bevat, is het verschil statistisch niet significant).

De mate van statistische significantie hangt sterk af van de grootte van de bevolking. Het is dan ook logisch dat in de gemeenten met minder inwoners de verschillen met het hele Gewest minder gemakkelijk de grens van de statistische significantie halen.

STANDAARDISERING

Standaardisering is een methode die erin bestaat de cijfergegevens te corrigeren om vergelijkingen mogelijk te maken tussen de bevolkingsgroepen waarvan de leeftijdsstructuur anders is. De meeste standaardiseringsmethoden gebruiken een gewogen gemiddelde van specifieke cijfers in de leeftijdscategorieën (hier zullen wij enkel standaardisatie naar leeftijd bespreken, maar je kunt op dezelfde wijze standaardiseren voor een reeks andere kenmerken zoals bijvoorbeeld het geslacht).

Na een standaardiseringsmethode te hebben toegepast, verkrijgen we **volgens de leeftijd gestandaardiseerde mortaliteitscijfers** (men zegt ook aangepast). Wanneer wij de voor de leeftijd aangepaste cijfers vergelijken, kunnen de waargenomen verschillen tussen de cijfers niet te wijten zijn aan verschillen in de leeftijdsstructuur van de bevolking. Men spreekt daarentegen van **brutocijfer** voor de niet-gestandaardiseerde cijfers.

In de fiches werden de vergelijkingen tussen de gemeenten en het hele Gewest uitgevoerd door indirecte standaardisering.

Bij indirecte standaardisering gebruiken wij de cijfers van een referentiebevolking (hier het hele Gewest) om het aantal sterfgevallen te berekenen dat verwacht zou zijn in de bestudeerde bevolking indien zij dezelfde mortaliteitscijfers had gehad per leeftijd als de referentiebevolking. Dit maakt het mogelijk om vervolgens de gestandaardiseerde mortaliteitsverhouding (of gestandaardiseerde mortaliteitsratio) (GMV of SMR) te berekenen. Een GMV hoger dan 1,0 in een gemeente geeft aan dat, gelet op de leeftijd, het mortaliteitscijfer hoger ligt in deze gemeente dan in het hele Gewest. De referentiebevolking (Brussels Gewest) wordt aangegeven met een GMV van 1,0.

De resultaten worden voorgesteld in de vorm van «oversterfte» of «ondersterfte», uitgedrukt in een percentage: in vergelijking met het mortaliteitscijfer van het hele Gewest dat overeenstemt met 1,0 zal een SMR van 1,20 worden uitgedrukt als een oversterfte van + 20%.

MORTALITEITSCIJFER

Dit is de verhouding, voor een gegeven periode, van het aantal sterfgevallen in een bepaalde bevolking tot de effectieve omvang van deze bevolking in het midden van de periode. Deze verhouding wordt uitgedrukt in aantal sterfgevallen per 1000 inwoners en per jaar.

De bron voor de teller is het overlijdensbestand, aangelegd op basis van de statistische formulieren bij de overlijdensattesten en voor de noemer de effectieve bevolkingsomvang verstrekt door het Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Het cijfer van de vroegtijdige mortaliteit wordt berekend door het aantal sterfgevallen van mensen jonger dan 65 jaar in de loop van de bestudeerde periode te delen door het aantal mensen jonger dan 65 jaar in de bevolking in het midden van de periode. Dit cijfer wordt uitgedrukt in aantal sterfgevallen per 1000 inwoners en per jaar.

Het sterftecijfer per oorzaak wordt berekend door het aantal sterfgevallen te wijten aan een bepaalde oorzaak in de loop van de bestudeerde periode te delen door het aantal mensen in de bevolking in het midden van de periode. Dit cijfer wordt uitgedrukt in aantal sterfgevallen per 100 000 inwoners.

N.B. in de praktijk wordt de bevolking in het midden van de periode geraamd door het gemiddelde te berekenen van het aantal mensen aan het begin en aan het einde van het jaar.

7.2 Methodologie (3)

HUISHOUDENTYPOLOGIE

Het is niet zo eenvoudig een zicht te krijgen op de werkelijke samenstelling van de huishoudens omwille van 2 redenen:

1. De informatie in het Rijksregister over de samenstelling van de huishoudens is gebaseerd op de officiële woonplaats. We weten echter dat de mensen soms niet wonen waar ze officieel geregistreerd zijn. Dit probleem kan niet verholpen worden, we kunnen enkel de officiële toestand meten.
2. De klassieke statistieken op basis van het Rijksregister bevatten geen informatie over de nieuwe samenlevingsvormen (zoals ongehuwd samenwonen). Voor dit probleem biedt de huishoudentypologie van het Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudie (CBGS) een oplossing. In deze typologie worden niet enkel de gehuwden als paar beschouwd, maar ook de ongehuwd samenwonenden (rekening houdend met leeftijdsverschillen). In de fiches wordt deze typologie gebruikt, omdat ze een beter zicht op de werkelijke samenstelling van de huishoudens dan de klassieke tabellen van het NIS geven, waarin het aantal alleenstaanden met kinderen wordt overschat. (Voor meer informatie over de herberekening van de rijksregistergegevens, zie www.cbgs.be).

MENSEN DIE LEVEN VAN EEN MINIMUM- OF VERVANGINGSINKOMEN

Er bestaat geen indicator die het totaal aantal huishoudens of het totaal aantal mensen in een huishouden met een vervangingsinkomen kan meten. De beste benadering die op gemeentelijk niveau beschikbaar is, zijn de belastingsplichtigen die recht hebben op een verhoogde tussenkomst van de verzekering voor geneeskundige verzorging. We kennen echter alleen het aantal dossiers. In sommige gevallen betreft een dossier een heel huishouden, in andere enkel een persoon en zijn meerdere dossiers per huishouden mogelijk. Het is voorlopig nog onmogelijk in te schatten hoeveel mensen ten laste zijn van de titularissen van de dossiers. Dat betekent dat het percentage dossiers ten opzichte van de bevolking, zoals opgenomen in de tabellen, steeds een onderschatting is van de werkelijkheid. (Het percentage dossiers ten opzichte van het aantal huishoudens, zou echter een overschatting zijn).